

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
 „Miercurea”, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
 „Cohalm”, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
 „Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
 „Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
 „Tîmișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărdneana” și „Zlăgoneana”.

Prețul de prenumarare:
 pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
 Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
 de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VII.

Sibiu, 28 Maiu 1905.

Nr. 22.

Băncile române

din

Transilvania și Ungaria.

(Continuare.)

Contul general de profit și pierdere al totalității institutelor de bani române prezintă în anii 1902 și 1903 următoarele venituri resp. cheltuieli:

Anul 1902.

Venituri: K

Interese dela diverse împrumuturi	5.174,010-71
Chirii și arânzi	103,896-16
Proviziuni	421,267-41
	<u>5.699,174-28</u>

Cheltuieli: K

Interese: pentru dep. spre fructificare	1.975,695-71
pentru scrisuri fonciare	255,921-89
diverse	571,912—
Spese: Salare și bani de cuartir	450,664-10
imprimare, registre, porto	225,019-54
marce de prezență	39,893-60
diverse	82,888-95
Contribuțiune: directă	353,431-60
10% dare la inter. dela depuneri	143,177-25
Amortizare din mobilier	56,697-55
Profit net	<u>1.543,872-09</u>

Anul 1903. 5.699,174-28

Venituri: K

Interese dela diverse împrumuturi	5.619,783-44
Chirii și arânzi	111,421-98
Proviziuni	429,277-96
	<u>6.160,483-38</u>

Cheltuieli: K

Interese: pentru depozite spre fructificare	12.195,042-90
pentru scrisuri fonciare	259,060-47
diverse	519,653-50
Spese: salare și bani de cuartir	612,116-51
imprim., registre, porto, diverse	244,617-14
marce de prezență	43,657-14
Contribuțiune: directă	326,882-92
10% dare la int. dela depuneri	206,564-87
Amortizare din mobilier	55,348-50
Profit net	<u>1.697,539—</u>
	6.160,483-38

După „interesele plătite deponenților pentru capitalurile depuse spre fructificare” cea mai însemnată

poziție a cheltuielilor institutelor de bani române o formează poziția: „salare și bani de cuartir funcționarilor”, care în 1903 s'a cifrat cu K 612,116-51. Evaluând numărul funcționarilor tuturor băncilor române la 450, rezultă că în calcul mediu retribuțiunea anuală a funcționarilor acestor instituțiuni este de circa K 1400.—, o sumă între actualele împrejurări destul de modestă.

Remarcabilă este între cheltuielile băncilor române și poziția „Contribuțiuni”, cari încă sunt în creștere continuă și se cifrează în anul 1903 cu K 533,447-79. Adăugând lângă suma aceasta, considerabilele cheltuieli de postă: pentru scrisori simple și recomandate, scrisori cu bani și valori, mandate postale etc., apoi diferitele timbre pe obligațiuni, pe cereri de intabulare și extabulare, pe cambii și alte competențe erariale — se poate susține aproape ca un ce sigur, că sumele vărsate de băncile române în fiecare an în visteria statului întrec cu mult beneficiile nete realizate de ele. Este deci evident că institutele de bani române sunt un factor important și în viața statului ungar, la susținerea căruia contribuie an de an cu sume conziderabile.

Reverimentul tuturor băncilor române din Transilvania și Ungaria a atins în anul de gestiune 1903 suma rotundă de K 430.500,000.—.

Prosperitatea institutelor financiare române își află expresiunea și în conziderabilele beneficii nete realizate de ele an de an și cari în ultimii 5 ani prezintă următorul tablou:

	1899	1900	1901
K	1.303,817—	1.360,954—	1.455,431—
		1902	1903
K	1.543,872—	1.697,539—	

Aceste beneficii nete s'au distribuit la totalitatea băncilor române, în ultimii 5 ani, precum urmează:

Anul	Dividende și supradividende K	Fondurilor de rezervă K	Scopuri filantropice K
1899	729,210—	275,364—	61,474—
1900	813,401—	261,690—	61,477—
1901	818,946—	295,840—	58,802—
1902	822,884—	349,455—	78,609—
1903	856,205—	388,449—	82,739—

Anul	Tantieme K	Fondurilor de penziuni K	Diverse K
1899	154,264—	39,108—	44,396—
1900	162,125—	36,683—	25,578—
1901	185,143—	50,578—	39,925—
1902	193,890—	55,896—	32,576—
1903	219,941—	49,058—	27,488—

Faptul, că partea preponderantă a beneficiilor realizate de băncile române revine în prima linie acționarilor în formă de dividende și supradividende își află justificarea în natura acestor instituții financiare, fondate aproape exclusiv ca societăți pe acțiuni. Ar fi însă nedrept a acuza pentru aceasta băncile române cu urmărirea unei politici de dividendă, pentru că deși la unele din ele dividendă trece peste 10% și ajunge chiar la 14%—18%, totuși în calcul mediu venitul de care beneficiază acționarii acestor bănci după acțiunile lor nu este mai mare de 9%, iar dividendă minimală a fost d. ex. în anul 1903 de 5%. Luând de bază valoarea de circulație, prețul de piață, rentabilitatea acțiunilor băncilor române de abia atinge 4—5%.

Deși legea comercială ungară nu impune societăților pe acțiuni în mod imperativ formarea de fonduri de rezervă, cu toate acestea din motive de precauție și pentru a putea preveni orice eventualitate, toate băncile române, fără excepție, și-au creat de bunăvoie astfel de fonduri, mai mari ori mai mici, pe cari le măresc an de an cu o anumită cota a beneficiilor nete realizate și cu dotațiuni extraordinare votate din caz în caz de adunările generale. Conform tabelii statistice de mai sus, dotațiunea fondurilor de rezervă în ultimii 5 ani reprezintă la totalitatea institutelor de bani române, respectabilă sumă de K 1.570,000 și mai bine. Acestei munificențe este a se atribui, în prima linie, creșterea treptată și rapidă a rezervelor acestor instituții, rezerve, cari în timpul dela 1898—1903 aproape s'au duplicat, formând o însemnată garanție a solidității băncilor române.

Pe lângă toate acestea băncile române din Transilvania și Ungaria n'au întrelăsat și nu întrelăsă a distribui an de an însemnate sume ale profitului lor net pentru scopuri culturale și filantropice românești: pentru școli și școlari (salarii învățătoarești, mese studențești, burse și ajutoare la studenți săraci, sodali și ucenici etc. etc.); pentru clădirea de biserici; pentru diferitele asociațiuni și reuniuni („Asociațiunea pentru literatură și cultura poporului român“; „Fondul de teatru român“; societăți academice-literare din țară și străinătate, reuniuni de muzică și coruri vocale țărănești, reuniuni de meseriași, de agricultură, de femei etc. etc.) și pentru alte instituții și scopuri folositoare (fonduri pentru spitale, biblioteci populare etc.); în fine pentru subvenționarea unui organ publicistic de specialitate, propriu al băncilor, „Revista Economică“ și pentru tipărirea de diferite scrieri din domeniul literaturii economice.

Sumele sacrificate de băncile române pentru scopurile indicate se cifrează anual — fără ajutoarele votate în mod incidental pentru scopuri culturale ori în caz de pagube elementare (incendii, inundațiuni etc.) — la mai multe zeci de mii de coroane și a atins în ultimii 5 ani (1898—903) considerabilă cifră de K 343,133.42.

Cifrele acestea sunt o mărturie elocventă a rolului și importanței băncilor române din Transilvania și Ungaria, cari împlinesc în sinul poporului român din aceste țări nu numai o misiune național-economică, ci și o înaltă misiune culturală-națională și socială.

*

Iată principalele date referitoare la câteva din cele mai însemnate bănci române din Transilvania și Ungaria. Locul prim îl ocupă între acestea:

„Albina“ din Sibiu, care poate fi numită cu drept cuvânt *mama* celorlalte institute de bani române din Transilvania și Ungaria, căci aproape toate s'au fondat după modelul, sub auspiciile și cu ajutorul material și moral al acestui prim și celui mai mare așezământ financiar românesc. Inzestrată dela început cu un capital societărilor relativ însemnat (K 600,000—, urcat la 1895 la K 1.200,000—), având în fruntea sa pe cei mai distinși fi ai poporului român și bucurându-se în urma acestora pretutindenea, atât la Români, cât și la străini și la lumea mare financiară, de cea mai mare încredere, operațiunile „Albinei“ s'au dezvoltat rapid și au luat an de an, și cu deosebire dela 1886 încoace, de când datează actuala conducere, dimensiuni tot mai mari. Ea este rezervoarul din care și-au alimentat și și alimentează trebuințele de credit aproape toate institutele de bani române și la care se concentrează aproape întreg Reescomptul acestora.

„Albina“ cultivă atât la centrala din Sibiu, cât și la filiala sa din Brașov, înființată la 1882, toate afacerile uzitate în comerțul de bancă, întreținând spre scopul acesta întinse legături de afaceri cu cele mai de frunte bănci din țară și străinătate. Imprumuturile acordate de ea dela înființarea sa (1872) până la finea anului 1904 se urcă la suma de K 454.344,745—, din care cad asupra Escontului cambial K 391.803,212—, asupra Cambiilor cu acoperire ipotecară K 5.270,678—, asupra Imprumuturilor ipotecare K 15.862,415—, asupra Creditelor fixe și personale K 8.263,645—, asupra Imprumuturilor pe efecte K 2.689,910—, asupra Imprumuturilor pe produse K 1.096,728— și asupra Creditelor de cont-curent K 30.378,155—.

Bilanțul anului de gestiune 1904 prezintă următoarele date:

	Activa:	K
Casa în numărar		94,836.75
Monete		19,743.75
Cambii de bancă		8,547,919.16
Imprumuturi ipotecare în ser. fone. 5,514,811.39		
Imprumuturi ipotecare în numărar	329,357.68	5,844,168.88
Credite personale		1,684,628.50
Credite cambiale cu acoperire ipotecară		1,868,679—
Credite de cont-curent		2,228,346.68
Avansuri pe efecte publice		64,299—
Credite fixe		8,813.60
Imprumuturi pe produse		1,390—
Casa institutului, realități dela gara Brașov și diverse realități de vânzare		656,819.99
Efecte publice		2,922,167.17
Acțiuni dela diverse bănci		161,565—
Efectele fondului de garanție al scris. fonciare		547,634—
Efectele fond. de penziuni al funcționarilor insttit.		3,000—
Mobilier	9,300—	
după amortizare de	1,000—	8,300—
Diverse conturi debitoare		194,756.11
		<u>24,857,117.69</u>

<i>Pasiva:</i>	K
Capital societar: 6000 acții à K 200	1.200,000.—
Fondul de rezervă al acționarilor	200,000.—
Fondul de garanție al scrisurilor fonciare	500,000.—
Fondul special de rezervă	106,392.48
Fondul de penziuni al funcționarilor	456,106.—
Depozite spre fructificare	13.122,625.84
Scrisuri fonciare cu 5% în florini în circulațiune	1.468,000.—
Scrisuri fonciare cu 5% în coroane în circulațiune	3.139,000.—
Scrisuri fonciare cu 4½%	700,000.—
Scrisuri fonciare eșite la sorti în circulațiune	5.307,000.—
Cambii de bancă reescontate	299,500.—
Diverse conturi creditoare	2.036,778.28
Dividende neridicate	1.265,602.51
Interese anticipate pro 1905	2,268.—
Profit net	115,372.74
	245,471.84
	24.857,117.69

Contul „Profit și Pierdere“.

<i>Venituri:</i>	K
<i>Interese:</i> pentru dep. spre fructificare	575,607.04
pentru scrisuri fonciare	251,658.26
pentru împrumuturi luate pe efecte	9,966.73
<i>Spese:</i> salare	103,949.21
bani de cuartir	18,720.—
imprim., registre, porto, diverse	26,372.86
marce de prezență	9,010.—
<i>Contribuțiune:</i> directă	38,016.19
10% dare la interese dela depozite	57,560.70
Amortizare din mobilier	1,000.—
Profit net	245,471.84
	1.337,332.83

<i>Cheltuieli:</i>	K
<i>Interese:</i> dela cambii de bancă	456,439.76
dela împrumuturi hipotecare	356,424.37
„ credite personale	136,596.21
„ efecte publice	156,748.27
„ credite cambiale cu acop. hipot.	115,754.54
„ credite de cont-curent	54,206.02
„ avansuri pe efecte	4,555.73
„ credite fixe și impr. pe produse	863.26
Chirii	1.281,588.16
Provizioni	22,326.49
Profit la monete	32,438.66
	979.52
	1.337,332.83

Beneficiul net al anului 1904 în sumă de K 245,471.84 s'a distribuit precum urmează:

14% dividendă și supradividendă K 168,000.—. Tantieme membrilor conziliului de administrațiune, comitetului de supraveghiere și funcționarilor K 35,664.96. Scopuri filantropice-culturale K 16,400.—. Fondului de penziuni al funcționarilor K 10,000.—. Fondului special de rezervă K 15,406.88.

Din cuota de binefacere de K 16,400.—, revine „Mesei studenților“ fondată și susținută de „Albina“ suma de K 6000, „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ K 2000.— și Bisericii catedrale române din Sibiu K 3000.— (rata III din suma de K 10,000.— votată), iar restul s'a distribuit la diferite societăți literare, filantropice-culturale românești etc.

Dividenda plătită de acest institut dela fondarea sa și până incluzive anul 1904 a fost în:

1872-3	de 6.44%	1890	de 12%
1874	„ 8 „	1891	„ 13 „
1875-1877	„ 9 „	1892-1893	„ 15 „
1878	„ 9.50 „	1894-1895	„ 16 „
1879	„ 9 „	1896	„ 12 „
1880-1888	„ 10 „	1897-1904	„ 14 „
1889	„ 11 „		

Reverimentul general al anului 1904 s'a urcat la K 341.334,777.—.

„Albina“ este unicul institut financiar românesc, care emite scrisuri fonciare și aceasta încă din 1880, când în întreaga Ungaria și Transilvania nu există decât o singură bancă de provincie, care să se ocupe și cu emisiunea de scrisuri fonciare („Bodencredit-Anstalt“ din Sibiu). La început cu dobândă de 6%, dela 1887 cu 5%, iar dela 1903 cu dobândă de 4½%, plătită cu cupoane semestrale, scrisurile fonciare ale „Albinei“ sunt considerate de lumea financiară și capitalistă din monarhie, în urma siguranței și rentabilității lor, ca hârtii de plasament de primul rang. Ele sunt cotate la bursa din Budapesta și lombardabile la Banca Austro-Ungară; asemenea sunt admise drept cauțiuni la furnisările publice etc.

În fruntea institutului stă conziliul de administrațiune (direcțiunea) compus, conform statutelor, din 12 membrii, iar conducerea efectivă a afacerilor este încredințată unui director executiv, de prezent domnului *Parteniu Cosma*, avocat și fost deputat, în funcțiunea actuală dela 1886, cu care an începe pentru „Albina“ o adevărată eră de prosperitate și dezvoltare. Numărul funcționarilor aflători în serviciul acestui institut a fost la finele anului 1904 de 55.

„Albina“ ocupă locul prim între băncile române nu numai prin vechimea sa, prin extensiunea afacerilor și abundența mijloacelor sale, ci și prin însemnatele sume, ce le distribuie an de an din profitul său net pentru scopuri culturale și filantropice românești. Nu este instituțiune mai de interes general pentru Românii din Transilvania și Ungaria, care să nu se fi împărțit de ajutoare mai mari ori mai mici dela „Albina“. Locul prim îl ocupă între acestea „Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român“, cu școala și internatul ei de fete, apoi „Școala elementară de fete a Reuniunii femeilor române din Sibiu“, pentru cari „Albina“ a sacrificat în cursul anilor zeci de mii de coroane. Tot „Albina“ a fost, care a tipărit pe spesele sale număroase și *primele* cărți didactice pentru elevii școlii superioare de comerț din Brașov, precum și „Compasul românesc“ (șematismul băncilor române) pe anii 1892—1896; asemenea a votat mai multe burse pentru frecventarea academiei comerciale din Viena. Un act monumental de binefacere al „Albinei“ este „Masa studenților“ creată de acest institut la 1895 și la care primesc prânz gratuit câte 50 de studenți români săraci, frecvenți ai liceelor din Sibiu. Singură aceasta „Masă“ reclamă o cheltuială anuală de K 6000.—. La 1897 din incidentul iubileului de 25 de ani dela înființarea sa, „Albina“ a pus bază unui fond de K 40,000 pentru

clădirea unui „Internat de băieți“, în care să fie adăpostiți 50 de elevi ai școalelor din Sibiiu. Lângă acestea mai vin a se adăuga însemnatele donațiuni pentru „Muzeul național“ și „Catedrala română“ din Sibiiu, precum și numeroase donațiuni mai mari ori mai mici date pentru diferite scopuri umanitare. Suma totală votată de „Albina“ dela înființarea sa și până la finele anului 1904, pentru scopuri culturale și de binefacere românești se cifrează la considerabila sumă de K 257,122.

„Ardeleana“ în Orăștie. Anul fondării acestui institut este 1885; capitalul societar original de K 160,000 a fost urcat succesiv prin mai multe emisiuni de acțiuni la K 500,000. Activele totale s'au cifrat la finele anului 1904 cu K 4.293,550, Rezervele cu K 332,435 și Depozitele spre fructificare cu K 2.410,684. A realizat în 1904 pe lângă un reveriment de cassă de K 15.278,992 un profit net de K 80,173, din care a distribuit o dividendă de 10%, pe lângă aceasta pentru scopuri culturale și de binefaceri suma de K 3,310. Din suma aceasta revine o cota însemnată „Reuniunii economice române“ din Orăștie, apoi sume mai mari ori mai mici mai multor școli rurale din jur, mese studentești etc. Institutul acesta a creat și trei burse pentru ținerea câte a unui industriaș la un curs special și pentru trimiterea a 3 țărani la școli economice. Suma totală donată de „Ardeleana“ dela înființarea sa până la finele anului 1904 pentru scopuri culturale filantropice se urcă la K 36,330, afară de aceasta a dotat biserica română din sediul ei cu considerabila sumă de K 39,547. (Va urma).

Expoziția „Asociațiunii“.

Încă în Nr. 1 al „Transilvaniei“ pentru anul 1905, Comitetul central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ a publicat un călduros apel către publicul român din țară, prin care a anunțat că la 19 Aug. a. e., cu ocaziunea proximei adunări generale a „Asociațiunii“, se va inaugura în Sibiiu primul nostru Muzeu istoric și etnografic român, și a cerut concursul tuturor prietenilor culturalei poporului nostru pentru înzestrarea cât mai bogată a unei expozițiuni etnografice și istorice-culturale, care se va aranja cu acest prilej, spre a pune bazele Muzeului nostru național. Programa prealabilă, publicată încă atunci în „Transilvania“, a fost studiată și complectată prin Comisiunea instituită de Comitetul central pentru aranjarea expozițiunii și a apărut acum în textul ei definitiv în „Analele“ Asociațiunii pentru Martie și Aprilie a. c.

Astfel publicul nostru cult este astăzi pe deplin orientat asupra scopurilor urmărite cu aranjarea expozițiunii, cât și asupra modalităților în cari se intenționează prezentarea stărilor etnografice și istorice-culturale ale poporului nostru.

Acest cadru în care se proiectează expozițiunea, este însuși un elocuent interpret al importanței acestei întreprinderi frumoase a „Asociațiunii“, și astfel ar fi de prisos a o accentua din nou și la acest loc.

Atragem atențiunea cetitorilor noștri de astădată numai la acele părți ale programei, ce privesc secțiunile a căror înzestrare după natura lucrului se va putea face numai cu conlucrarea cercurilor largi ale publicului nostru cult.

Acestea sunt în primul rând. *Expozițiunea istorică* și îndeosebi secțiunea de istorie politică și de istorie culturală. Cu privire la aceste secțiuni programa expozițiunii cuprinde următoarele înviațiuni:

(§. 45.) 1. *Istoria mai veche* (înainte de 1848). În acest despărțământ se vor expune: documente, diplome și acte, cari privesc istoria politică a Românilor din țară și a instituțiilor lor; portrete, scrisori și obiecte ale bărbaților cari s'au distins pe acest teren.

(§. 46.) 2. *Epoca dela 1848:*

a) documente, acte și scrisori; îndeosebi ale conferențelor naționale și ale comitetului național;

b) portrete, scrisori și reliquii ale bărbaților distinși din această epocă;

c) tablouri, embleme, arme, distincțiuni și uniforme dela 1848;

d) literatura referitoare la 1848.

(§. 47.) 3. *Istoria mai nouă:*

a) documente și acte mai importante, referitoare îndeosebi

α) la dietele dela 1863, 1865 și 1867—1894,

β) la conferențele naționale ținute dela 1869—1894,

γ) la activitatea comitetelor naționale instituite dela 1881—1894,

b) Portretele deputaților români din dietele dela Sibiiu și Cluj și din parlamentul dela Budapesta (fără deosebire de partid);

c) reliquii de ale oamenilor politici mai însemnați din acest timp.

(§. 48.) Pentru înzestrarea acestei secțiuni se va face un apel public.

Obiecte de interes istoric din epocile înșirate, cari privesc îndeosebi bisericile și școlile, apoi viața comunală și în fine chestiuni culturale, militare sau economice, se vor așeza în despărțămintele speciale, instituite pentru aceste ramuri.

(§. 49.) Documente și obiecte cari privesc istoria culturală a Românilor din țară afară de cele referitoare la biserică, școală, literatură și științe, și la artele frumoase, cari se vor așeza în despărțămintele lor speciale, și anume:

1. documente și date referitoare la instituțiuni și societăți culturale române din țară, și (în secț. XXXV), expozițiile speciale ale acestora (Asociațiunea aradană și maramurașană, reuniunile de femei, reuniunile de lectură, societățile academice, cari toate vor fi invitate în special să participe la expozițiune);

2. mecenajii români, portretele și reliquiile lor;

3. academicienii români (portrete și reliquii);

4. date statistice despre fundațiuni și fonduri culturale.

Despărțământul Băncilor care va ocupa un loc de frunte în expoziție, se va face întocmai după programa publicată în numărul 10 al revistei noastre și este deja pusă în lucrare. Cea mai mare parte a Băncilor a și înaintat deja datele ce li s'au cerut și pe baza acestora s'a început compunerea tabelelor grafice speciale. Cele generale se vor putea începe numai după ce biroul va avea la dispoziție datele necesare dela totalitatea Băncilor, și din această cauză invităm institutele cari încă nu au retrimis chestionarele, să le expedeze în timpul cel mai apropiat.

Programa despărțământului ocupațiunilor agricole o vom da cu proxima ocaziune.

Etalonul de discount.

— Urmările urcării etalonului de discount. —

(Continuare).

Am amintit, că o urmare a urcării etalonului de discount este scăderea cursului efectelor publice și am arătat, că această împrejurare face ca străinii să vină să le cumpere și să le ducă în străinătate. Cumpărându-se efectele în contul străinătății, de sine urmează că vânzătorii interni ajung să-și creeze pretenziuni nouă asupra străinătății.*)

Dar urcarea etalonului de discount exercită influință nu numai asupra cursului efectelor publice ci și asupra prețului celorlalte valori și mărfuri de pe piață, cari deasemenea încep să se ieftinească. Această împrejurare încă va fi exploatată de străinătate, care va păși ca cumpărător și urmarea va fi — ca și în cazul precedent — că se creiază pretenziuni nouă asupra străinătății. Ori dacă cresc pretenziunile unei țări asupra străinătății, cresc în măsură însemnată față de datoriile ce le are în străinătate, aceasta se va arăta curând în cursul favorabil al devizelor. Și iată cum! Străinii vor căuta să cumpere cambii asupra țării respective ca să-și plătească datoriile provenite din cumpărările de efecte, valori, mărfuri etc. și cum cererea de astfel de cambii va fi mare, cursul lor va crește mereu, va crește până va ajunge limita goldpointului, când — cum se știe — pentru străini va fi mai rentabil să trimită aur decât cambii. Astfel în ultima analiză urmările urcării etalonului de discount conduc la import de aur în țara, care și-a urcat etalonul de discount.

Urcarea etalonului de discount la Băncile de emisiune.

Știut fiind, că urcarea etalonului de discount are de urmare importul de aur, băncile de emisiune nu arareori, când observă că rezerva metalică li-se reduce, că se exportează aur, ca să impedece acest export și ca să-și augmenteze din nou rezerva metalică își iau refugiu la urcarea etalonului de discount.

Dar pentruca să se poată ajunge la rezultat nu e suficient ca numai banca de emisiune să-și urce etalonul, ci trebuie ca și celelalte bănci, întreaga piață financiară s'o secundeze. De regulă așa să și întâmplă căci băncile celelalte mai totdeauna sunt avizate la reescontul băncii de emisiune și astfel vrând-nevrând trebuie s'o urmeze în politica de discount. Altcum, dacă pe piață etalonul rămâne mai redus, e evident, că nișuștele băncii de emisiune se zădărnicesc. O altă condițiune pentru succesul unei astfel de politici a băncilor de emisiune va fi ca diferența între etalonul urcat și etalonul străinătății să fie destul de mare. Nu e suficient o diferență mică, căci aceasta nu va oferi destule avantajii ca străinii să-și ofere capitalurile lor țării care și-a urcat etalonul, iar cursul efectelor și prețul mărfurilor nu se va reduce în măsura de lipsă ca să se renteze a fi duse în străinătate. Cu un cuvânt cursul devizelor nu se va urca, aurul nu va veni în țară și rezultatul nu se va ajunge.

Considerând această împrejurare și considerând că o urcare prea mare a etalonului de discount pro-

*) În legătură cu aceasta trebuie să mai amintim și împrejurarea, că reducerea cursului efectelor prin urcarea etalonului de discount își exercită influința sa și asupra speculațiilor de bursă. Ceice au speculat la urcarea cursului, adică haussierii văzând, că cursurile scad, vor începe natural să realizeze și să grăbească cu lichidarea afacerilor, căci cursul scăzut și etalonul urcat nu le mai oferă avantajii și rentabilitate. Astfel afacerile de bursă se reduc și-și perd vioiciunea.

voacă stări anormale în producțiunea, circulațiunea și creditul unei țări, din punct de vedere al intereselor generale urcarea etalonului de discount nu e admisibilă. Din acest punct de vedere privită chestiunea, băncile de emisiune — deși e vorba de interesele proprii ale fundațiilor lor metalice — totuși la urcarea etalonului de discount trebuie să purceadă cu multă precauțiune. Aceasta este prima greutate la urcarea etalonului de discount.

Dar dacă o bancă de emisiune prin urcarea etalonului de discount are de scop conservarea fundațiunei sale metalice, celelalte bănci de emisiune — având aceleași interese — încă vor folosi pentru conservarea fundațiilor metalice același mijloc. În chipul acesta dacă o bancă de emisiune își urcă etalonul de discount, celelalte bănci vor căuta să se apere și vor ridică și ele etalonul lor. În viața practică foarte des avem ocazie să experiem aceasta. Stând lucrul astfel, diferența dintre etaloanele singuraticilor bănci de emisiune rar va putea fi așa de însemnată încât să conducă la rezultatele studiate mai sus. Aceasta este a doua greutate în ceea ce privește urcarea etalonului de discount la băncile de emisiune.

În fine o a treia greutate o aflăm în împrejurarea, că o atare procedură poate fi aplicată numai față de țările cari au o valută de aur deplin regulată și fundațiuni metalice destul de considerabile, cari să poată rezista fluctuațiilor mai mari.

Considerând acum aceste însemnate greutăți cari obvin la urcarea etalonului de discount în scopul conservării fundațiilor metalice, părerile scriitorilor și oamenilor de specialitate asupra acestei chestiuni diferă. Unii admit urcarea etalonului ca mijloc potrivit pentru conservarea fundațiilor metalice, alții o țin de periculoasă și prin urmare o condamnă cu toată hotărîrea. Ceice admit urcarea etalonului se sprijinesc în special pe banca de Anglia, banca băncilor, care a folosit și folosește cu destul succes acest mijloc pentru conservarea fundațiunei sale metalice. Se uită însă că banca de Anglia și în special piața financiară engleză se află în situațiuni excepționale față de băncile și pietele de pe continent. Anglia e piața centrală a metalelor nobile (aur și argint); aproape întreaga producțiune a lumii — în urma comerțului vechiu și estins cu metale nobile — trebuie să treacă prin Anglia până să ajungă în alte țări și astfel Anglia are posibilitatea să cunoască perfect formațiunile pieței de metale nobile; Anglia în urma acestora foarte ușor și cu sacrificii puține poate face ca metalele nobile să-i rămână în țară. Abstrăgând însă dela această împrejurare, Anglia se poate privi ca bancherul lumii întregi. Efectele publice engleze se găsesc în toată lumea. Ea stă în legături comerciale cu toate țările din lume și plățile cari se nasc din comerțul universal se fac aproape toate prin mijlocirea Angliei. Efectele și cambiile engleze sunt foarte căutate de străini, cari cu predilecție își plasează banii în ele când li-se oferă ocazie favorabilă. Și ocazie favorabilă se ajunge îndată ce etalonul de discount se urcă și cursurile scad. Dar Anglia și prin aceea, că a obligat banca de emisiune să cumpere și să vândă cu un preț anumit metale nobile, s'a ridicat la rangul de centru comercial al întregii producțiuni de aur și argint și în toate părțile lumii totdeauna se poate ști cu ce preț se pot cumpăra și vinde aceste metale. Trebuie știut mai departe că în Anglia baterea monedelor e liberă de taxă pe când în continent nu, ceea ce favorizează mult politica financiară a băncii engleze. În sfârșit mai este o împrejurare de care trebuie să se țină samă. În Anglia

s'a experiat că de câteori se urcă etalonul de discount depunerile și depozitele la bancă cresc și băncei îi stă în putință să le distribue la rândul său în mod proporționat cu trebuințele cererei de credit. Din contră în alte țări urcarea etalonului de discount provoacă temeri și panici și depunerile se reduc. Aceste sunt tot condițiuni excepționale pentru Anglia, cari îi dau posibilitate să poată întrebuiță cu mai mult succes ca alte state urcarea etalonului de discount în scopul conservării fundațiunii metalice. (Va urma).

Efectele publice.

Cele mai însemnate efecte publice din monarhia Austro-Ungară.

(Continuare).

13. *Obligațiunile cu premii de 4% ung. pentru regularea Tisei și Seghedinului* sunt cunoscute adeseori sub simpla numire de „lozurile Tisa“. Pentru regularea Tisei și Seghedinului s'a împuternicit ministrul de finanțe în 1880 să ia un împrumut efectiv de 40 mil. fl. cu 4% amortizabil în 50 de ani. Spre scopul acesta s'au emis obligațiuni în val. nominală de 44 mil. împărțite în 4400 serii, deci fiecare serie conține 100 obligațiuni cu tot atâți numeri curenți à câte 100 fl. Obligațiunile sunt numai la portor, asemenea cupoanele cari au scadență semestrală la 1 Aprilie și 1 Octomvrie. Amortizarea se face prin sortare conform planului de amortizare. Ultima sortare va fi la 1 Aprilie 1930. Rescumpărarea se face trei luni după tragere cu valoarea nominală plus câștigul sortat. Cursul lor variază de prezent între K 169—172.

14. *Renta austriacă de 4% aur.* S'a emis pentru prima dată în 1876 pentru acoperirea unor deficite budgetare, precum și pentru participarea statului la diverse întreprinderi de căi ferate. De atunci încoace emisiunile s'au continuat mereu pentru diverse trebuințe de stat, așa că deja la 1880 erau în circulație peste 340 milioane astfel de rentă. Cu ocaziunea regulării valutei s'au făcut nouă emisiuni în sume considerabile, astfel că renta austriacă de aur este una dintre cele mai mari datorii de stat ale Austriei. Titlurile sunt la portor și pe nume în sume de 200, 1000, și 10,000 fl. ☉ cu echivalentele în fr. M. și fl. hol. (200 fl. ☉ = 500 fr. = 405 M = 240 fl. hol.). Cupoanele au scadență semestrală, la 1 Aprilie și 1 Octomvrie. Cursul rentei austriece de 4% aur variază între K 119—120 și se înțelege per 50 fl. aur.

15. *Renta austriacă de 4% coroane.* S'a emis întâiaoară la 1892 pentru convertirea rentei de 5% hârtie din 1881. Titlurile sunt în sume de K 100, 200, 2000, 10,000 și 20,000 și sunt la portor dar și pe nume. Cupoanele au scadență semestrală la 1 Martie și 1 Septemvrie. Cursul acestei rente de prezent variază între K 100—100.50.

16. *Renta austriacă de investițiune de 3½% coroane.* Numele îi arată scopul pentru care s'a emis. Titlurile acestei rente sunt în sume de K 100, 200, 2000 și 10,000 și sunt la portor, dar pot fi și pe nume. Cupoanele au scadență semestrală 1 Februarie și 1 August. Cursul variază între K 91—92.

Datoria publică comună. Cu ocazia dualizmului Austria a convertit toate datorile sale, făcute până atunci într'o rentă perpetuă unitară. Pentru acoperirea dobânzilor acestei rente unitare, Ungaria s'a obligat să contribuie anual cu suma de fl. 29.188,000 din care 11.776,000 în monedă metalică. Împrumuturile, cari nu s'au putut converti în rentă perpetuă, fiind amortizabile, acele s'au amortizat resp. se amortizează și banii necesari pentru amortizare se procură așa că se emit după trebuință titluri de astfel de rentă. De aceea această rentă se mai numește și amortizabilă, la dobânda căreia Ungaria contribuie anual cu 1 mil. fl. plus 150,000 fl. în argint. Suma aceasta din urmă s'a obligat s'o plătească numai până când se vor amortiza scrisurile fonciare asupra domeniilor de stat.

Renta unitară a fost dela început deosebită în rentă de hârtie, adică renta a cărei cupoane se plătesc cu hârtie și rentă de argint, a cărei cupoane se plătesc în argint.

17. *Renta de hârtie.* Titlurile sunt la portor în sume de 50, 100, 1000 și 10,000 fl. Sunt și titluri pe nume. Titlurile acestei rente s'au emis în două rânduri: la 1 August și 1 Noemvrie 1868. La cele dintâi scadența cupoanelor s'a fixat în 1 Februarie și 1 August, la cele de al doilea în 1 Maiu și 1 Noemvrie. Cupoanele titlurilor de 50 fl. au numai o scadență la 1 August respective la 1 Noemvrie. Dobânda nominală e 5%, din care subtrăgându-se însă 16% dare, mai rămâne o dobândă efectivă de 4.2%. Cursul variază între K 100—101.

18. *Renta de argint.* Titlurile sunt la portor în sume de 50, 100, 1000 și 10,000 fl. Sunt și titluri pe nume. S'au emis în două rânduri la 1 Iul. și 1 Oct. 1868. La cele dintâi scadența cupoanelor s'a fixat 1 Ian. și 1 Iul., la cele de al doilea 1 Aprilie și 1 Oct. Pentru cupoanele titlurilor de 50 fl. s'a fixat numai o scadență la 1 Iul. respective 1 Oct. Dobânda nominală e 5%, dar subtrăgându-se darea de 16% rămâne o dobândă efectivă de 4.2%. Cursul variază între K 100—101.

19. *Renta unitară convertită.* La acest loc trebuie să amintim, că o parte însemnată din renta unitară începând din 1903 a fost convertită prin simpla reducere a etalonului dela 4.2% la 4% și anume au fost convertite titlurile Maiu—Nov. și Ian.—Iul. Cursul rentei convertite variază între K 100—100.50.

Tot de datoria publică comună se țin și

20. *Lozurile din 1860.* În 1860 guvernul austriac încercă să contragă în interiorul monarhiei un împrumut de 200 mil. fl. v. a. cu 5% în lozuri. În loc de 200 mil. abia se putură plasa lozuri de ceva peste 76 mil. Banca austriacă fu silită să primească restul lozurilor de peste 123 mil. și să anticipeze statului 99 mil. fl. Lozurile rămăseră multă vreme zălog la bancă și numai după mai mulți ani putură fi puse în circulație. Cele 200 mil. s'au emis în 400,000 bucăți lozuri cu 20,000 serii. Lozurile sunt de trei feluri: de 500 fl., așa-numitele lozuri întregi, cari au un număr de serie și unul de câștig; de 100 fl., cincimi de lozuri, cari pe lângă numărul de serie și câștig se deosebesc între sine prin numeri de clase I—V; în fine de 1000 fl. lozuri duble cu un număr de serie și 2 de câștig. Baza sortării o formează lozurile întregi. Lozurile de 100 fl. câștigă 1/5 parte din câștig. Se amortizează prin sortare și se rescumpără cu val. nominală plus câștigul. În fiecare an în 1 Feb. și 1. Aug. se fac sortări de serii, iar la 1 Maiu și 1 Nov. de numeri de câștig. Ultima sortare va fi la 1917. Câștigurile cad sub o dare de 20%.

Cupoanele au scadența semestrală la 1 Maiu și 1 Novem. Dobânda nominală e 5% din care subtrăgându-se darea de 20%, rămâne o dobândă efectivă de 4%. Cursul lozurilor întregi variază între K 157—158, iar al cincimilor între K 187—189. În sfârșit la datoria publică comună mai trebuiesc amintite:

21. *Lozurile din 1864.* S'au emis în 1864 400,000 lozuri cu 4000 serii în valoarea nominală de 40 mil. fl. 200,000 de lozuri au fost emise în valoare de câte 100 fl., iar restul de 200,000 sunt lozuri duble à câte 50 fl. Se deosebesc între sine fiind însemnate cu I și II și se pot și despărți. Astfel sunt în circulație lozuri întregi și jumătăți de lozuri. *Aceste lozuri nu aduc dobândă;* în schimb însă se rescumpără cu câștig și câștigul minimal crește din an în an. De prezent câștigul minimal este de 200 fl. Câștigurile cad sub o dare de 20%. Se fac două sortări pe an la 1 Ian. și 1 Dec. Cea din urmă va fi la 1 Dec. 1918. Lozurile cari nu câștigă se răscumpără cu câștigul minimal. Cursul lozurilor întregi variază între K 276—279, al jumătăților K 274—278.

Pe lângă aceste datorii publice în Austria mai sunt și altele cu deosebire împrumuturi de ale căilor ferate apoi acții și priorități (primite) trecute în sarcina statului, în a căror cercetare nu mai intrăm. Tot asemenea nu vom aminti nici despre împrumuturile publice ale orașelor și corporațiunilor.

(Va urma).

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 26 Maiu 1905.

Dela ultimul nostru raport incoace situația pieței interne de bani nu s'a schimbat de loc. In urma gravității capitalurilor franceze spre străinătate și a ofertelor mari făcute și asupra piețelor noastre de bani, discountul se ține la un nivel redus. In Viena cambiile s'au discontat cu $2\frac{3}{4}\%$ — $2\frac{7}{8}\%$ și cambiile de portofoliu din Budapesta dela $3\frac{3}{4}\%$ în sus.

In *Berlin* situația continuă a se amelioră; discountul privat a rămas staționar cu $2\frac{1}{4}\%$, banii de zi însă se oferă cu $1\frac{1}{2}\%$. S'a vorbit în cercurile financiare chiar și de o reducere a etalonului oficial, dar pentru aceasta sunt deocamdată puține prospecte.

In *Paris* dominează o abundență extraordinară de bani, discountul privat este de $1\frac{3}{8}\%$; asemenea s'a redus discountul privat și in *Londra* dela $2\frac{1}{4}\%$ la $2\frac{1}{8}\%$ — 2% .

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

In *Ungaria*. Ministerul de agricultură ungar prezintă pe baza rapoartelor intrate dela referenții agricoli din țară până la 15 Maiu a. c. un expozeu mai lung asupra stării sămănăturilor și impregiurărilor agricole ale Ungariei, din care extragem următoarele date mai principale.

... Mersul timpului lunei lui Aprilie a fost in toată țara aproape egal. Decada primă a lunei a fost secetoasă și cu vânt, iar in unele regiuni a fost și brumă și îngheț. De pe la 10 Maiu timpul a devenit mai dulce și in partea cea mai mare a țării a plouat, .. O vegetațiune mai favorabilă a fost in părțile sud-vestice ale țării, pe Alföld, in comitatele vestice și in unele din est, unde sămănăturile și indeosebi grânele stau foarte bine și promet o recoltă mijlocie. In aceste regiuni se ameliorează și livezile, pășunile și stau foarte bine și plantele de săpat, cari promet recoltă bună, cel puțin însă mijlocie. In urma scoaterii vitelor la pășune, aceste se găsesc in condițiuni mai bune, și lipsa de nutreț a încetat.

Viile, grădinele și pometurile se desvoaltă satisfăcător. Totuș sunt și plângeri asupra stricăciunilor cauzate de gerul și bruma din Aprilie, asupra gândacilor de Maiu și omizilor. Gândaci de Maiu au fost in acest an neasemănat mai mulți de cât altădată in toată țara. Nu au fost plângeri asupra pagubelor elementare.

Grâul este in stare satisfăcătoare in regiunea din stânga Dunării, deasemenea in stare satisfăcătoare și chiar bună in regiunea din dreapta Dunării. In dreapta și stânga Tisei grâul este mai slab; dar in urma ploilor se ameliorează și acolo. In părțile Banatului grâul este satisfăcător și bun, iar in părțile ardelene situațiunea grâului este satisfăcătoare in parte precumpănitoare și desvoltarea lui se pare peste tot asigurată.

Săcara in partea stângă a Dunării este foarte diferită, in singuratiche locuri mică și slabă, in altele pu-

ternică. In partea dreaptă a Dunării este in general bună. Intre Tisa și Dunăre e parte mică și slabă parte puternică. In partea dreaptă a Tisei a rămas îndărăt in desvoltare. In stânga Tisei este satisfăcătoare. In părțile Banatului situațiunea ei este favorabilă, iar in părțile ardelene este bună mijlocie.

Orzul in stânga și dreapta Dunării se desvoaltă satisfăcător. Intre Tisa și Dunăre orzul de primăvară indeosebi s'a desvoltat bine, asemenea și in partea dreaptă a Tisei. In partea stângă a Tisei și in părțile Banatului orzul de primăvară este in partea cea mai mare bun, iar in Ardeal a rămas ceva îndărăt in urma secetei și răcelii din Aprilie. Ploile din urmă au avut asupra orzului o influință binefăcătoare.

Ovăsul se desvoltă satisfăcător — cu puține excepțiuni — in toată țara.

Rupița in partea cea mai mare a țării este puțin promițătoare; ce a rămas din iarnă este stricată de insecte și gândaci. Mai bine stă in părțile ardelene, unde de altfel se cultivă puțină.

Cucuruzul este in stare satisfăcătoare. In unele locuri îi cauzează stricăciuni vermii și insectele.

Cartofi in general se desvoaltă foarte bine.

Legumele in partea precumpănitoare se desvoaltă bine.

Păstăioasele de asemenea stau bine.

Curechiul se răsădește cu succes bun.

Sămănatul *meiului* este in curgere.

Hemeiul se desvoltă bine.

Sămănatul *cânepii* și *inului* in partea cea mai mare s'a făcut. Unele sămănături timpurii sunt slabe; le-a stricat răceala din Aprilie.

Tutunul s'a pus pe Alföld cu bun rezultat.

Napii de zahar și *de nutreț* au incolțit și răsărit in general bine.

Plantele de nutreț au suferit de seceta din iarnă și din primăvară; ele sunt satisfăcătoare numai in puține locuri. *Măzăricea* și *cucuruzul de nutreț* au răsărit și stau bine.

Livezile s'au ameliorat mult. Partea cea mai mare a lor — se speră — a dà o recoltă parte mijlocie parte bună.

Pășunile sunt păscute pretutindeni de vite. Ploile din urmă au avut influință foarte bună asupra pășunilor. Lipsa de nutreț nu se mai simte.

Înghețul din primăvară și bruma din Aprilie au cauzat pagube in *vi*, indeosebi in dreapta Tisei, unde și unde in stânga Tisei și in părțile Banatului.

Dela *pomi* abia se poate speră o recoltă bună mijlocie.

*

In *România* starea timpului a fost destul de bună atât in folosul sămănăturilor de toamnă cât și a celor de primăvară, afară de sămănătura de cucuruz care s'a întârziat puțin. Sămănăturile de toamnă s'au desvoltat foarte bine, afară de rapiță, care in unele părți ale țării a eșit mai slabă din iarnă.

Starea sămănăturilor de toamnă și a celor de primăvară din *țările europene* și din *America* sunt destul de bune și promet o recoltă bună. Din această cauză prețurile au început a se micșorâ in mod simțitor, mai cu samă in târgurile din America.

+

